

umjetnička inspiracija, a pokazala je kako su orgulje nadahnule modnu dizajnericu Anastaziju **Puzzer**, *Plesni ansambl Accademia del balletto* iz Venecije, te Filipa **Ličanina**, koji je, koristeći odlomke sačuvanih tekstova Petra Nakića, plesni pokret i orguljsku glazbu pokušao ostvariti cjelovito scensko događanje. Opsežan i likovno bogato opremljen katalog, čija je urednica Vedrana Gamboc, pružio je čitateljima na tri jezika (hrvatskom, talijanskom, engleskom) informacije o mjestima i orguljama na kojima se muziciralo, te o svim održanim programima. Održavanje festivala Dani orgulja u Istri potpomogle su brojne ustanove i poduzeća, pa već najava novih, trećih susreta prijatelja orgulja i orguljske glazbe daje naslutiti da će se razgovori započeti sredinom rujna ove godine nastaviti, pružajući novu priliku za preispitivanje dosad učinjenog.

NOVE ORGULJE U CRKVI SVETA MATI SLOBODE U ZAGREBU

Na dan posvete i predaje na uporabu svetišta *Sveta Mati Slobode* u Zagrebu, što je pod Euharistijskim slavljem u nedjelju 12. studenog 2000. godine svečano obavio zagrebački nadbiskup i predsjedatelj *Hrvatske biskupske konferencije* mons. Josip **Bozanić**, oglasile su se i novopostavljene orgulje.

Tromanualne mehaničke orgulje, sa svojim impozantno dobro ukomponiranim prospektom, plod su suradnje graditelja orgulja Rudolfa Kubaka (Augsburg) i Wolfganga Reitebucha (Berlin) koji su ih projektirali i disponirali. Poslije jednogodišnje gradnje bijahu orgulje u dijelovima, tokom Uskrasnog tjedna 1969. godine, prevežene iz Augsburga u München. Na dan 20. lipnja 1969. godine bijahu završni radovi na koru crkve *Jugendheim Salesianum* zaključeni, a orgulje blagoslovljene 5. listopada iste godine.

Godine 1993. orgulje su darovane Hrvatskoj salezijanskoj provinciji. Na njihovo sadašnje mjesto u svetištu *Sveta Mati Slobode* u Zagrebu postavio ih je gospodin Marko **Rastija** u suradnji s vlč. Josipom **Ljubićem**, koji je ujedno zborovođa i orguljaš u svetištu. Radovi oko postavljanja instrumenta na sadašnje mjesto trajali su oko tri mjeseca, a vođeni pod pažljivim i detaljnim nadzorom gospodina Marka Rastije i njegovih spomenutih suradnika.

Tromanualni instrument mehaničke trakture i električne registrature posjeduje 22 registra (1494 svirale) te je, unatoč srazmjerno malom broju registara, dovoljno snažan da ispuni veliki prostor crkve. To je postignuto u dobroj mjeri i činjenicom što se registri I. manuala (Hauptwerk) nalaze na ogradi kora, na mjestu gdje se obično nalazi ormar s registrima III. manuala (Rückpositiv), pa zvuk glavnog I. manuala dolazi akustički u prvi plan slušateljstvu. Takvim razvrštavan-

jem registara I. i III. manuala učinjen je i jedan rijedak postupak pri gradnji orgulja.

Svirač sjedi između ormara sa sviralama I. manuala (Hauptwerk na ogradi kora) i ormara sa sviralama II. (Oberwerk) i III. (Brustwerk) manuala te pedala. Svirarionik je ugrađen u prednju stijenu ovoga posljednjeg kućišta (ormara) tako da je orguljaš za vrijeme sviranja leđima okrenut prostoru crkve. Registarški manubriji smješteni su u dvije kolone s lijeve i desne strane svirarionika.

Prvotno zamišljen kao potpuno mehanički instrument, isti je ipak u originalnoj koncepciji dobio dvije slobodne kombinacije, kako bi također uspio zadovoljiti višim tehničkim zahtjevima orguljskog sviranja i interpretacije. Zvuk svakoga pojedinog registra je karakterističan i specifično odgovarajući njegovom nazivu, posebice s obzirom na uključivanje karakterističnosti orguljske gradnje njemačkih graditeljskih tradicija koje se oslanjaju na barokne uzore. Stoga je posebno podesan za izvođenje glazbe baroka na čelu sa stvaralaštvom J. S. Bacha. Dispozicija instrumenta je sljedeća:

<i>I. manual (Hauptwerk)</i>	<i>II. manual (Oberwerk)</i>
Principal 8'	Rohrflöte 8'
Quintade 8'	Principal 4'
Oktav 4'	Oktav 2'
Oktav 2'	Nasard 1' 1/3
Sesquialter 2f.	Scharff 1' 4f.
Mixtur 1' 1/3 4f.	Tremulant
Trompete 16'	
Tremulant	

<i>III. manual (Brustwerk)</i>	<i>Pedal (Pedalwerk)</i>
Copel 8'	Principal 16'
Flote 4'	Octav 8'
Flote 2'	Quinte 5' 1/3
Octav 1'	Octav 4'
Regal 8'	Posaune 8'
Tremulant	

Opseg manuala: C – g3

Opseg pedala: C – f1

Spojevi su isključivo realni, a uključuju se i isključuju samo pomoću nožnih stupaljki smještenih iznad lijeve strane pedalne klavijature. To su:

II – I	I – Pedal
III – I	II – Pedal
III – II	III – Pedal

Instrument posjeduje dva niza električnih slobodnih kombinacija koje se nalaze u zanimljivo smještenoj pomičnoj ladici s lijeve strane sviraonika te žaluzije za crescendo i decrescendo za III. manual.

Ovim instrumentom grad Zagreb dobio je jedne vrijedne mehaničke orgulje za funkciju svečanog služenja pri liturgiji i poticanja uzdizanja ljudskih srdaca i umova sveobuhvatnog slušateljstva, uključivši i koncertnog, u svere razumijevanja duhovne glazbe i poruke iste, a sve u skladu blažene želje starih graditelja orgulja, koju je i ovdje orguljar u zračnicu instrumenta upisao: «Omnia ad maiorem Dei gloriam».

Draško Baumgarten

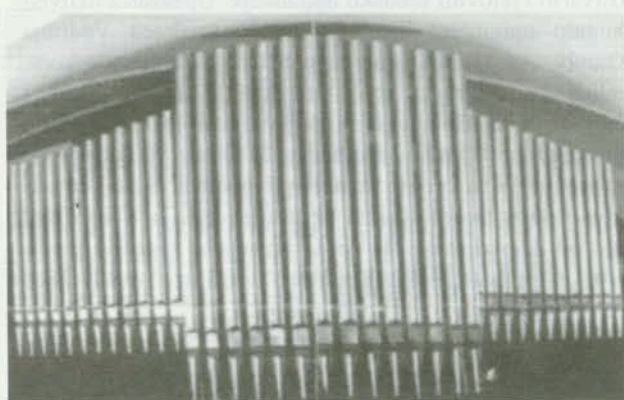
OBNOVLJENE ORGULJE TRSATSKE BAZILIKE

Trsatska bazilika posjeduje orgulje od 1600. godine, a današnje – treće – blagoslovio je senjski biskup Viktor Burić 1947. godine, dok ih je tom prilikom kolaudirao p. Pankracije Vupora. Godinu dana kasnije dobivaju novi, današnji, sviraonik koji je postavljen ispred orgulja.

Početak stoljeća orgulje je izradila zagrebačka orguljska radionica *Heferer* za židovski hram u Zagrebu. Kada je on u II. svjetskom ratu bio srušen, stradale su i orgulje. Oštećene su ih kupili trsatski franjevci za sedamdeset tisuća dinara. Njihov popravak i postavljanje u bazili povjerili su orguljskoj radionici *Franz Jenko*, St. Vid kod Ljubljane. Ona ih je preuredila i dodala pet registara.

Pneumatske orgulje opus 56, u jednom kućištu, smještene su na sredinu kora glavne lađe, s prospektom od estetski poredanih svirala koje sežu do stropa crkve. Imaju dvadeset i šest registara: trinaest na prvom manualu, osam na drugom i pet u pedalu koji se kombiniranjem dopunjuju. Manuali imaju po pedeset osam tipaka, a pedal trideset. Orgulje imaju nešto više od 1500 drvenih i metalnih svirala od materijala srednje kvalitete. Posjeduju uobičajene spojeve: među manualima, sub- i super-oktava te spoj manuala s pedalom, četiri

stalne kombinacije (P, MF, F, PL), crescendo valjak i tremolo. Kada su orgulje bile postavljene i prosvirale, kroničar je zabilježio da je bazilika *konačno dobila prikladne orgulje*.

Dispozicija orgulja:

I. manual:

1. Bordun 16'
2. Prinzipal 8'
3. Hohlflöte 8'
4. Dolce 8'
5. Gamba 8'
6. Koncertna viola 8'
7. Salicet 4'
8. Octave 4'
9. Rohrflöte 4'
10. Quintflöte 2, 2/3
11. Superoctava 2'
12. Mixtur 2, 2/3
13. Oboe 8'

II. manual:

1. Geigen-prinzipal 8'
2. Viola 8'
3. Liebl. Gedeckt 8'
4. Aeolina 8'
5. Vox celeste 8'
6. Traversflöte 4'
7. Nachthorn 2'
8. Mixture 2, 2/3

Pedal:

1. Subbass 16'
2. Prinzipal-bass 16'
3. Violon 16'
4. Octavbass 8'
5. Koral 4'

Početak ovogodišnje korizme nasljednici graditelja orgulja Franza Jenka, Marjan **Bukovšek**, Mihi **Cigale** i Petar **Pirc**, započeli su generalnu obnovu orgulja. Do temelja su ih rastavili da bi s njih skinuli trideset i pet godišnju naslagu prašine, jer su posljednji put bile čišćene 1966. godine, promijenili su veliki dio mješčića, osposobili sve mogućnosti rada sviraonika, postavili novu bijelu plastiku na tipke, obnovili pedalnu klavijaturu, obojali svirale pročelja orgulja srebrnom bojom, elektromotor su iz orgulja premjestili otraga pored orgulja, a da ga se što manje čuje smjestili su ga u zaštitni ormar i mnoge sitne dotrajale dijelove zamijenili su novima. Čitave orgulje su intonirali i vješto ugodili. Taj veliki posao završili su u 13 radnih dana.

Tehničkim popravcima i spretnim ugađanjem svirala orguljari su orguljama ponovno udahnuili dušu. Dali su im jasnoću i svježinu tona. Učinili su ih dražesnim instrumentom koji u liturgiji svojim plemenitim zvukom uzdiže duše vjernika k Bogu, a prikladne su i za koncertnu umjetnost manjih zahtjeva.